

Henning Mankell

De jonge Wallander

Uit het Zweeds vertaald

door Edith Sybesma

DE GEUS

Dertiende druk

Oorspronkelijke titel *Pyramiden*, verschenen bij Ordfronts Förlag AB,
Stockholm

Oorspronkelijke tekst © Henning Mankell 1999
Eerste Nederlandstalige uitgave © Edith Sybesma en
De Geus BV, Breda 2004

Deze editie © De Geus BV, Breda 2015
*Published by agreement with Ordfronts Förlag AB, Stockholm,
and Leonhardt & Høier Literary Agency aps, Copenhagen*

Omslagontwerp Mijke Wondergem
Omslagillustratie © Eddie Granlund/Folio

ISBN 978 90 445 0589 4

NUR 332, 305

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Geus BV,
Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland. Telefoon: 076 522 8151.
Internet: www.degeus.nl

Meer weten over onze boeken en auteurs? Meld u dan aan voor onze
nieuwsbrief via www.degeus.nl of volg ons via social media:

DeGeusBreda

De_Geus

I

In het begin was alles slechts een mist.

Of misschien een lobbige zee, waarin alles wit was en stil. Het landschap van de dood. Dat was ook het eerste wat Kurt Wallander dacht toen hij langzaam weer bijkwam. Dat hij al dood was. Hij was eenentwintig jaar geworden, niet ouder. Een jonge politieagent, amper volwassen. Een onbekende man was op hem af komen stormen met een mes en hij had zich niet op tijd opzij kunnen werpen.

Naderhand was er alleen de witte mist. En de stilte.

Langzaam werd hij wakker, langzaam keerde hij terug naar het leven. De beelden die achter zijn voorhoofdsbeen ronddwarrelden waren onduidelijk. Hij probeerde ze in de vlucht te vangen, alsof het vlinders waren. Maar de beelden weken uiteen en slechts met uiterste inspanning lukte het hem te reconstrueren wat er eigenlijk gebeurd was...

Wallander was vrij. Het was 3 juni 1969 en hij had Mona net op de boot naar Denemarken gezet; niet zo'n nieuwe draagvleugelboot, maar een van die oude getrouwe veerponten waar je tijdens de overtocht naar Kopenhagen nog de tijd had voor een behoorlijke maaltijd. Ze had er met een vriendin afgesproken, ze zouden misschien naar het Tivoli gaan, maar vooral naar modezaken. Wallander had mee gewild, omdat hij toch vrij was. Maar ze had nee gezegd. De reis was alleen voor haar en haar vriendin bedoeld. Er mochten geen mannen mee.

Nu zag hij de boot de haven uit varen. Mona zou 's avonds terugkomen en hij had beloofd haar dan af te halen. Als het mooie weer aanhield zouden ze nog een eindje wandelen en

daarna naar zijn flat in Rosengård gaan.

Wallander merkte dat hij bij de gedachte alleen al opgewonden raakte. Hij trok zijn broek recht, stak schuin de straat over en ging het stationsgebouw binnen. Daar kocht hij een pakje sigaretten van zijn eigen merk, John Silver, en stak er al een op nog voordat hij het station verliet.

Wallander had geen plannen voor die dag. Het was dinsdag en hij was vrij. Hij had veel overuren gemaakt, niet in de laatste plaats omdat er steeds grote Vietnam-betogingen geweest waren, zowel in Lund als in Malmö. In Malmö was het tot confrontaties gekomen. De hele situatie stond hem tegen. Hij had niet echt een mening over de eis van de betogers dat de Verenigde Staten weg moesten uit Vietnam. De vorige dag had hij geprobeerd er met Mona over te praten, maar zij had er geen andere mening over dan dat de demonstranten 'relschoppers' waren. Toen Wallander desondanks op het onderwerp doorging en zelfs beweerde dat het nauwelijks rechtvaardig te noemen was dat de grootste krijgsmacht van de wereld een arm agrarisch land in Azië weer 'het stenen tijdperk' in bombardeerde, zoals een hoge Amerikaanse militair volgens een krantenbericht had gezegd, had ze hem toegebeten dat ze echt niet van plan was met een communist te trouwen.

Dat had Wallander van zijn stuk gebracht en ze waren er niet op doorgegaan. Hij zou met Mona trouwen, daar was hij van overtuigd. Het meisje met het lichtbruine haar, de spitse neus en de smalle kin. Misschien was het niet het mooiste meisje dat hij in zijn leven was tegengekomen, maar toch wilde hij háár.

Ze hadden elkaar een jaar geleden ontmoet. Wallander had voor die tijd meer dan een jaar verkering gehad met Helena, die op een expeditiekantoor in de stad werkte. Totdat ze hem op een dag plompverloren verteld had dat het uit

was, dat ze een ander had. Wallander was eerst sprakeloos geweest. Daarna had hij een heel weekend in zijn flat zitten grienen. Hij was buiten zichzelf van jaloezie en toen zijn tranen een beetje opgedroogd waren, was hij naar de pub op het Centraal Station gegaan en had veel te veel gedronken. Daarna was hij thuis verder gaan zitten janken. Als hij nu voor de deur van de pub langs liep, rilde hij. Daar zou hij nooit meer een voet binnen zetten.

Daarna waren een paar zware maanden gevolgd, waarin Wallander had geprobeerd om Helena op andere gedachten te brengen, om haar terug te laten komen. Maar ze had hem resoluut afgewezen en was ten slotte zo geïrriteerd geraakt door zijn vasthoudendheid dat ze bedreigd had aangifte te doen bij de politie. Toen had Wallander de aftocht geblazen. En merkwaardig genoeg leek het toen allemaal afgelopen te zijn; Helena kon rustig verdergaan met haar nieuwe man. Dat was op een vrijdag geweest.

Die avond voer hij over de Sont en op de terugreis vanuit Kopenhagen kwam hij naast een meisje terecht dat zat te breien. Mona heette ze.

In gedachten verzonken liep Wallander door de stad. Hij vroeg zich af wat Mona en haar vriendin aan het doen waren. Toen dacht hij aan wat er een week geleden was gebeurd. De uit de hand gelopen demonstraties. Of hadden zijn eigen chefs de situatie niet goed in weten te schatten? Wallander had deel uitgemaakt van een geïmproviseerde eenheid die op de achtergrond in reserve gehouden werd, om zo nodig ingezet te kunnen worden. Pas toen er al flinke rellen waren uitgebroken, werd hun eenheid ingeschakeld. Met als enig gevolg dat de situatie nog chaotischer werd.

De enige met wie Wallander ooit geprobeerd had over politiek te discussiëren, was zijn vader. Hij was zestig jaar en had juist besloten om naar Österlen te verhuizen. Zijn vader

was een nukkig man. Wallander wist nooit wat hij aan hem had. Al helemaal niet meer sinds zijn vader zich eens zo had opgewonden dat hij bijna het contact met zijn zoon verbroken had. Dat was gebeurd toen Wallander een paar jaar geleden thuiskwam met de mededeling dat hij bij de politie wilde. Zijn vader zat toen in zijn atelier, waar het naar olieverf en koffie rook. Hij had een penseel naar Wallander gegooid en gezegd dat hij moest verdwijnen en dat hij nooit meer terug hoefde te komen: hij was niet van plan een politieman in de familie te tolereren. Ze hadden vreselijke ruzie gekregen. Maar Wallander had voet bij stuk gehouden. Hij moest en zou bij de politie en daar kon geen gegooid met penselen hem van afbrengen. Plotseling was er een eind gekomen aan de ruzie, zijn vader had zich in een vijandig stilzwijgen gehuld en was weer achter zijn ezel gaan zitten. Toen begon hij koppig een auerhaan te tekenen met behulp van een sjabloon. Hij koos altijd hetzelfde motief, een boslandschap, waarop hij varieerde door er soms een auerhaan bij te schilderen.

Wallander fronste zijn voorhoofd als hij aan zijn vader dacht. Een echte verzoening was nooit totstandgekomen, maar ze praatten nu ondanks alles wel weer met elkaar. Wallander had zich vaak afgevraagd hoe zijn moeder, die overleden was toen hij met zijn politieopleiding bezig was, het bij haar man had uitgehouden. Zijn zus Kristina was zo slim geweest zo snel mogelijk het huis uit te gaan en woonde nu in Stockholm.

Het was inmiddels tien uur. Er woei slechts een zwak briesje door de straten van Malmö. Wallander ging een café naast het NK-warenhuis binnen. Hij bestelde koffie en een broodje, bladerde *Arbetet* en *Sydsvenskan* door. In beide kranten stonden ingezonden brieven van mensen die zich lovend of kritisch uitlieten over het optreden van de politie in

verband met de demonstraties. Wallander bladerde snel verder. Hij wilde het niet lezen. Hij hoopte dat hij binnenkort niet meer tegen demonstranten hoefde op te treden. Hij wilde rechercheur worden. Dat was van het begin af aan zijn streven geweest en dat had hij ook nooit onder stoelen of banken gestoken. Over een paar maanden al zou hij beginnen op een van de afdelingen die zich bezighielden met het onderzoek van geweldsdelicten en ernstige zedendelicten.

Plotseling stond er iemand voor hem. Wallander hield zijn koffiekopje in zijn hand. Hij keek op. Het was een meisje van een jaar of zeventien, met lang haar. Ze was erg bleek en ze staarde hem woedend aan. Toen boog ze voorover, zodat haar haren over haar gezicht vielen en ze wees op haar nek.

‘Hier’, zei ze. ‘Hier heb je me geslagen.’

Wallander zette zijn kopje neer. Hij begreep er niets van. Ze had haar hoofd weer opgeheven.

‘Ik begrijp niet goed wat je bedoelt’, zei Wallander.

‘Je bent toch politieagent, of niet?’

‘Ja.’

‘En je was toch mee aan het vechten tijdens de demonstratie?’

Nu begreep Wallander het. Ze had hem herkend, ook al was hij niet in uniform.

‘Ik heb niemand geslagen’, zei hij.

‘Het doet er toch niet toe wie de wapenstok vasthoudt? Jij was er. Dus heb jij eraan meegedaan om ons te slaan.’

‘Jullie overtraden de demonstratievoorschriften’, antwoordde Wallander en hij hoorde hoe beroerd die woorden klonken uit zijn mond.

‘Ik heb zo de pest aan agenten’, zei ze. ‘Ik was van plan om hier koffie te drinken. Maar nu ga ik wel ergens anders heen.’

En weg was ze. De serveerster achter de bar keek Wallander streng aan, alsof hij haar van een klant had beroofd.

Wallander betaalde en ging weg. Hij liet de helft van zijn broodje staan. De ontmoeting met het meisje had hem behoorlijk van zijn stuk gebracht. Plotseling was het net alsof iedereen op straat hem aanstaarde. Alsof hij toch een uniform aanhad in plaats van zijn donkerblauwe broek, zijn lichte overhemd en groene jack.

Ik moet van de straat af, dacht hij. Ik moet op kantoor, meedoen aan de besprekingen van de rechte teams, meteen naar de plaatsen delict. Geen demonstraties meer voor mij. Dan meld ik me ziek.

Hij begon sneller te lopen. Hij overwoog of hij de bus naar Rosengård zou nemen, maar besloot dat hij beweging nodig had. Hij wilde nu ook het liefst onzichtbaar zijn en geen enkele bekende tegenkomen.

Maar natuurlijk liep hij voor het Folkpark meteen zijn vader tegen het lijf. Die zou een van zijn schilderijen mee, verpakt in bruin papier. Wallander had naar de grond lopen staren en had hem pas in de gaten gekregen toen het al te laat was om zich nog uit de voeten te maken. Zijn vader had een rare muts op en een dikke jas aan. Daaronder droeg hij een soort trainingspak en hij liep met blote voeten in gymnastiekschoenen.

Wallander kreunde inwendig. Hij ziet eruit als een landloper, dacht hij. Waarom kan hij zich niet eens fatsoenlijk kleden?

Zijn vader zette het schilderij neer en hijgde uit.

‘Waarom ben je niet in uniform?’ vroeg hij zonder te groeten. ‘Ben je geen agent meer?’

‘Ik ben vandaag vrij.’

‘Ik dacht dat politiemensen altijd in dienst waren. Om ons te redden van al het kwaad.’

Wallander slaagde erin zijn boosheid te bedwingen.

‘Waarom hebt u een winterjas aan?’ vroeg hij daarom maar. ‘Het is twintig graden.’

‘Kan wel zijn’, antwoordde zijn vader. ‘Maar ik blijf fit en gezond door veel te zweten. Dat zou jij ook moeten doen.’

‘Je doet toch geen winterjas aan in de zomer?’

‘Dan word je maar ziek.’

‘Ik ben toch nooit ziek?’

‘Nog niet. Maar dat komt wel.’

‘Weet u wel hoe u erbij loopt?’

‘Ik verdoe mijn tijd niet met in de spiegel kijken.’

‘Wie heeft er nou een wollen muts op in juni?’

‘Probeer maar niet hem af te pakken. Dan doe ik aangifte wegens mishandeling. Ik neem trouwens aan dat jij ook van de partij was toen er op die demonstranten ingeslagen werd.’

Niet hij ook nog, dacht Wallander. Dat kan toch niet. Hij heeft nooit belangstelling gehad voor politieke kwesties. Ook niet als ik soms probeerde er met hem over te discussiëren.

Maar Wallander vergiste zich.

‘Ieder fatsoenlijk mens moet afstand nemen van die oorlog’, zei zijn vader gedecideerd.

‘Ieder mens moet ook zijn werk doen’, antwoordde Wallander en het kostte hem moeite om kalm te blijven.

‘Je weet wat ik je gezegd heb. Je had nooit politiemans moeten worden. Maar jij wilde niet luisteren. En moet je zien wat je nu aanricht. Onschuldige kinderen met stokken op het hoofd slaan.’

‘Ik heb verdorie van mijn leven nog nooit iemand geslagen’, antwoordde Wallander opeens boos. ‘Het zijn trouwens geen stokken, maar wapenstokken. Waar gaat u naartoe met dat schilderij?’

‘Dat ga ik ruilen tegen een luchtbevochtiger.’

‘Wat moet u met een luchtbevochtiger?’

‘Die ga ik ruilen tegen een nieuwe matras. De matras die ik nu heb is echt niks meer. Ik krijg last van mijn rug.’

Wallander wist dat zijn vader dikwijls bezig was met bijzondere transacties die vaak veel tussenstappen vereisten voordat hij het artikel dat hij nodig had eindelijk in handen kreeg.

‘Moet ik u helpen?’ vroeg Wallander.

‘Ik heb geen politiebewaking nodig. Maar je zou best eens een avondje langs kunnen komen om te kaarten.’

‘Dat doe ik’, antwoordde Wallander. ‘Als ik tijd heb.’

Kaarten, dacht hij. Dat is de laatste reddingslijn tussen ons.

Zijn vader tilde het schilderij op.

‘Waarom krijg ik nooit eens kleinkinderen?’ vroeg hij toen.

Maar hij liep weg zonder het antwoord af te wachten.

Wallander keek hem na en bedacht dat het mooi zou zijn als zijn vader naar Österlen verhuisde. Dan liep hij niet meer de kans om hem onverwacht tegen te komen.

Wallander woonde in een oud flatgebouw in Rosengård. De hele wijk kon ieder moment gesloopt worden. Maar hij woonde er naar zijn zin, ook al had Mona hem verteld dat ze naar een andere buurt moesten verhuizen als ze eenmaal getrouwd waren. Wallanders flat bestond uit een kamer, keuken en een kleine badkamer. Het was zijn eerste eigen flat. Hij had de meubels op veilingen gekocht en in verschillende winkels met tweedehands spullen. Hij had posters met bloemen en paradijselijke eilanden aan de muur. Aangezien zijn vader ook af en toe op bezoek kwam, had hij zich genooddaakt gevoeld ook een van diens land-